

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Rzeszowie

LRZ.410.010.04.2016
P/16/089

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Rzeszowie
ul. Kraszewskiego 8, 35-016 Rzeszów
T +48 17 780 23 00, F +48 17 780 23 06
lrz@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/16/089 – Rekultywacja i zagospodarowanie terenów pogórnich byłego wyrobiska Piaseczno – Kopalni Siarki Machów S.A. w likwidacji.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie
Kontroler	Wojciech Ostrowski – główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli Nr LRZ/55/2016 z dnia 10 czerwca 2016 r. (dowód: akta kontroli str. 1)
Jednostka kontrolowana	Urząd Miejski w Tarnobrzegu (Urząd), 39-400 Tarnobrzeg, ul. Kościuszki 32.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Prezydentem Miasta Tarnobrzega jest pan Grzegorz Kiełb. Poprzednio Prezydentem Miasta Tarnobrzega był pan Norbert Mastalerz w latach 2010-2014 (dowód: akta kontroli str. 2)
Okres objęty kontrolą	Od 2010 r. do dnia zakończenia kontroli z uwzględnieniem zdarzeń przed tym okresem, które miały wpływ na działalność objętą kontrolą.

II. Ocena kontrolowanej działalności¹.

Ocena ogólna

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli wniosek Prezydenta Miasta Tarnobrzega o przejście wszystkich akcji Kopalni Siarki Machów S.A.² nie został poprzedzony rzetelną analizą skutków tego przejścia. Brak było również konsultacji z gminami, na terenie których położone jest wyrobisko Piaseczno.

Zdaniem Najwyższej Izby Kontroli nadzór właścicielski sprawowany przez Gminę Tarnobrzeg nad Kopalnią Siarki Machów S.A., zobowiązaną do realizacji Programu likwidacji³, nie był skuteczny, bowiem do czasu zakończenia kontroli nie osiągnięto pełnej rekultywacji wyrobiska Piaseczno, co jest jednym z celów tego Programu.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Analiza treści uchwał, ich uzasadnienia oraz protokołów z sesji Rady Miasta wskazuje, że Prezydent, wobec podnoszenia przez radnych uzasadnionych wątpliwości i potencjalnych problemów związanych z przejściem wszystkich akcji Kopalni, nie dokonał rzetelnej analizy skutków jej przejścia. Pomimo tego Prezydent wystąpił do Rady Miasta o wyrażenie zgody na przejście Kopalni.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. W przypadku, jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według ww. skali, nie dawałoby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową.

² Od 2013 r. w likwidacji, zwana dalej: Kopalnią lub Spółką

³ Program likwidacji Kopalni Siarki Machów S.A. z 2008 r. zaakceptowany przez Ministra Gospodarki (na lata 2008-2013) sporządzony dla obszarów Machów, Jeziórko i Basznia położonych na terenie województwa podkarpackiego oraz dla obszarów Piaseczno i Grzybów zlokalizowanych na terenie województwa świętokrzyskiego

Gmina Tarnobrzeg, przejmując Kopalnię, stała się właścicielem spółki zobowiązanej do realizacji Programu likwidacji obejmującego także rekultywację wyrobiska Piaseczno, położonego na terenie gmin Łoniów i Koprzywnica (województwo świętokrzyskie). W zakresie tym Gmina Tarnobrzeg nie podjęła skutecznej współpracy z ww. gminami. Nie miała – i nadal nie ma – koncepcji wykorzystania terenów pokopalnianych wyrobiska Piaseczno.

Kontrola wykazała, że nadzór właścicielski Gminy Tarnobrzeg nad Kopalnią ograniczał się jedynie do kwestii formalnych wynikających z przepisów ustawy z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych⁴ oraz postanowieniami Statutu Spółki, bez uwzględniania pojawiających się w trakcie rekultywacji wyrobiska Piaseczno problemów i zagrożeń.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego.

1. Proces decyzyjny w sprawie komunalizacji Kopalni Siarki Machów S.A.

Opis stanu
faktycznego

21 grudnia 2011 r. Rada Miasta Tarnobrzega przyjęła uchwałę Nr XIX/283/211 w sprawie wyrażenia zgody na wystąpienie z wnioskiem do Ministra Skarbu Państwa o nieodpłatne nabycie na rzecz Gminy Tarnobrzeg wszystkich akcji spółki Skarbu Państwa Kopalni Siarki Machów S.A. W uzasadnieniu do projektu uchwały podpisanym przez Prezydenta Miasta Tarnobrzega pana Norberta Mastalerza stwierdzono, że *Nabycie przez Gminę akcji Kopalni pozwoli na realizację zadań własnych wynikających z art. 7 ust. 1 pkt. 10 i 18 ustawy z dnia 08-03-1990 r. o samorządzie gminnym⁵. Są to zadania własne obejmujące sprawy z zakresu kultury fizycznej i turystyki, w tym terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych oraz promocji Gminy Tarnobrzeg, a także ochrony środowiska. Ponadto realizacja ww. zadań własnych Gminy Tarnobrzeg spowoduje zagospodarowanie zbędnego majątku Kopalni, co jest zgodne z jej statutową działalnością. Działki ewidencyjne, które stanowią własność Skarbu Państwa w użytkowaniu wieczystym Kopalni Siarki Machów S.A., stanowią tereny Jeziora Tarnobrzskiego oraz nieruchomości przyległe, niezbędne do prawidłowego korzystania ze zbiornika wodnego.*

(dowód: akta kontroli str. 5-12)

W dniu 26 kwietnia 2012 r. Rada Miasta Tarnobrzega przyjęła uchwałę Nr XXV/340/2012 w sprawie wyrażenia zgody na nieodpłatne nabycie od Ministra Skarbu na rzecz Gminy Tarnobrzeg wszystkich posiadanych akcji jednoosobowej spółki Skarbu Państwa – Kopalni Siarki Machów S.A.

Analiza treści uchwał, ich uzasadnień oraz protokołów z sesji Rady Miasta wykazała, iż Prezydent nie dokonał rzetelnej analizy skutków, jakie dla Gminy Tarnobrzeg wynikały z przejęcia wszystkich akcji Kopalni.

Pan Józef Motyka, Zastępca Prezydenta Miasta Tarnobrzega (w latach 2010-2014 radny Rady Miasta Tarnobrzega) wyjaśnił, iż w jego ocenie informacje dotyczące planowanej komunalizacji Kopalni przekazane radnym przez byłego Prezydenta Miasta Tarnobrzega były niewystarczające dla pełnej i obiektywnej oceny skutków takiej decyzji. *Prezydent Miasta Tarnobrzega nie przedstawił radnym ekspertyzy dotyczącej wpływu komunalizacji spółki Skarbu Państwa na zabezpieczenie dokończenia procesów likwidacyjnych i rekultywacyjnych realizowanych przez Kopalnię Siarki Machów S.A. Dużą obawę budził fakt prowadzenia przez przejmowaną Spółkę zadań likwidacyjnych i rekultywacyjnych na obszarze sześciu*

⁴ Dz.U. z 2016 r. poz. 1578 ze zm.

⁵ Dz.U. z 2016 r. poz. 446 ze zm.

gmin leżących w dwóch województwach. Głównym powodem dokonania komunalizacji Spółki, wskazana była potrzeba zabezpieczenia terenów leżących w obszarze Gminy Tarnobrzeg dla prowadzenia zadań własych w zakresie turystyki i rekreacji w strefie bezpośredniej wyrobiska po Kopalni Siarki <<Machów>>. Nie zostało przez Prezydenta Miasta Tarnobrzega wykazane działanie zmierzające do przejęcia części Spółki w obszarze leżącym w garnicach administracyjnych Gminy Tarnobrzeg. W mojej ocenie radni Rady Miasta Tarnobrzega głosując w sprawie komunalizacji Kopalni Siarki Machów S.A. na wniosek Prezydenta Miasta Tarnobrzega nie zostali w pełni poinformowani o obowiązkach nadzoru właścicielskiego, w które wstępują po Skarbie Państwa. Podsumowując stwierdzam, że w owym czasie mając świadomość tych obowiązków, jak również uwzględniając fakt, że Gmina Tarnobrzeg nie posiada zadań własnych polegających na przywracaniu środowisku naturalnemu terenów po byłych przedsiębiorstwach górniczych głosowałem przeciw tej uchwale.

(dowód: akta kontroli str. 13-14, 25-34)

Przesłuchany w charakterze świadka pan Norbert Mastalerz, były Prezydent Miasta Tarnobrzega, w odniesieniu do kwestii czy przekazane radnym informacje były wystarczające dla pełnej i obiektywnej oceny skutków decyzji o komunalizacji dla budżetu Gminy (tj. czy zawierały analizę ekonomiczną zysków i strat w odniesieniu do konieczności rekultywacji terenów pogórnicznych wyrobiska Piaseczno) zeznał:

W moim przekonaniu radni dysponowali wiedzą, a cały projekt pozyskania terenów pod działalność turystyczną, rekreacyjną i inwestycyjną nie był nacechowany ewentualnymi kosztami ze strony budżetu Miasta.

(dowód: akta kontroli str. 15-18)

Zdaniem Najwyższej Izby Kontroli powyższe stwierdzenie byłego Prezydenta nie znajduje potwierdzenia w treści protokołów z sesji Rady Miasta z dnia 21 grudnia 2011 r. i 26 kwietnia 2012 r. z których wynika, iż Prezydent nie udzielił odpowiedzi na szereg istotnych pytań zadanych przez radnych dotyczących skutków przejęcia przez Gminę Tarnobrzeg Kopalni.

(dowód: akta kontroli str. 5-12)

Przed podjęciem decyzji o komunalizacji Kopalni Gmina nie prowadziła konsultacji z Gminami Łoniów i Koprzywnica, na terenie których położone jest wyrobisko Piaseczno, pomimo iż prace rekultywacyjne prowadzone w ramach Programu likwidacji znacząco wpływały na gospodarkę przestrzenną tych gmin.

Pan Norbert Mastalerz, były Prezydent Miasta Tarnobrzega, w odniesieniu do powyższej kwestii zeznał:

Nie rozumiem celowości konsultacji z sąsiednimi gminami. Interesem samorządu Tarnobrzega było przejęcie terenów, o które zabiegaliśmy w Ministerstwie Skarbu i nie wyobrażam sobie, aby poprzez protest którejs z ościennych gmin zaniechać realizację zadań mających służyć interesom Miasta i lokalnej społeczności.

(dowód: akta kontroli str.15-18)

Realizując uchwałę Rady Miasta Tarnobrzega Nr XIX/283/211 z dnia 21 grudnia 2011 r., Prezydent Miasta Tarnobrzega w dniu 31 stycznia 2012 r. wystąpił do Ministra Skarbu Państwa o nieodpłatne zbycie Gminie Tarnobrzeg 100% akcji Kopalni. Wnioskodawca wskazywał na spełnienie przesłanek z art. 4b ust 1⁶ ustawy

⁶ Art.4b ust.1 Minister właściwy do spraw Skarbu Państwa, na wniosek organu wykonawczego jednostki samorządu terytorialnego, na obszarze, której znajduje się siedziba spółki, w której Skarb Państwa posiada akcje, powstałej w wyniku komercjalizacji przedsiębiorstwa państwowego albo przez wniesienie przedsiębiorstwa do spółki zgodnie z art. 49, lub na wniosek organu wykonawczego związku jednostek samorządu terytorialnego, na obszarze, którego mieści się siedziba takiej spółki, może zbyć nieodpłatnie część lub wszystkie posiadane przez Skarb Państwa akcje tej spółki na rzecz

z dnia 30 sierpnia 1996 r. o *komercjalizacji i prywatyzacji*⁷ warunkujących zbycie akcji.

Prezydent Miasta Tarnobrzega uzyskawszy w dniu 26 kwietnia 2012 r. zgodę Rady Miasta Tarnobrzega (uchwała Nr XXV/340/2012) w dniu 23 lipca 2012 r. zawarł ze Skarbem Państwa (reprezentowanym przez Ministra Skarbu Państwa) umowę nieodpłatnego przeniesienia praw z akcji, na mocy której Gmina objęła 100% akcji Kopalni.

(dowód: akta kontroli str. 19-38)

W kontroli P/13/056 „Komunalizacja spółek Skarbu Państwa”, przeprowadzonej w 2013 r., Najwyższa Izba Kontroli ustaliła, że komunalizacja Kopalni została przeprowadzona z naruszeniem art. 4b ust. 1 pkt. 2 ustawy o *komercjalizacji i prywatyzacji*. Uznano, bowiem, że wykonywanie działalności przez Kopalnię na terenach innych gmin, wykluczało możliwość przekazania całości akcji tego podmiotu na rzecz Gminy Tarnobrzeg.

W odniesieniu do zadań własnych, jakie Gmina miała w realizować na terenie wyrobiska Piaseczno, pan Norbert Mastalerz, były Prezydent Miasta Tarnobrzega, zeznał:

W momencie podpisania umowy z dnia 23.07.2012 r. o przeniesieniu praw z akcji KS Machów S.A. Gmina Tarnobrzeg zamierzała realizować zadania własne na terenie wyrobiska Piaseczno w zakresie sportu, turystyki i rekreacji. Przedłużające się prace rekultywacyjne sprawiły, że dopiero po ich zakończeniu Gmina Tarnobrzeg na terenie wyrobiska Piaseczno mogła realizować te zadania.

W trakcie kontroli ustalono, iż w dokumentacji Urzędu dotyczącej procesu decyzyjnego nie ma dokumentów potwierdzających przywołany przez zeznającego zamiar realizowania przez Gminę na terenie wyrobiska Piaseczno zadań własnych w zakresie sportu, turystyki i rekreacji. Ustalono natomiast, że Gmina w odniesieniu do wyrobiska Piaseczno, jako rozwiązanie alternatywne rozważała *przekazanie zbiornika przyszłemu użytkownikowi, najlepiej do Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie*⁸.

(dowód: akta kontroli str. 15-18, 39-48)

W umowie komunalizacyjnej z dnia 23 lipca 2012 r. zapisano: *Nabywca oświadcza, że znany mu jest realizowany przez spółkę Kopalnię Siarki Machów S.A. z siedzibą w Tarnobrzegu Program likwidacji zakładów górniczych Kopalni Siarki Machów S.A. (na lata 2008-2013) zaakceptowany przez Ministra Gospodarki w dniu 14 lutego 2008 r., aneksowany w dniu 19 sierpnia 2010 r. W szczególności Nabywca oświadcza, że znane mu są zobowiązania spółki Kopalnia Siarki Machów S.A. z siedzibą w Tarnobrzegu wynikające z powyższego Programu oraz ustawy z dnia*

tej jednostki samorządu terytorialnego lub związku jednostek samorządu terytorialnego, o ile zostały spełnione łącznie następujące warunki:

- 1) przedmiot działalności spółki jest związany z realizacją zadań własnych tej jednostki samorządu terytorialnego lub związku jednostek samorządu terytorialnego;
- 2) spółka wykonuje działalność gospodarczą na obszarze składającej wniosek jednostki samorządu terytorialnego lub związku jednostek samorządu terytorialnego;
- 3) spółka nie jest wpisana na listę spółek o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa lub inne listy spółek o znaczeniu państwowym, tworzone na podstawie przepisów odrębnych.

⁷ Dz.U. z 2016 r. poz. 981 ze zm. Od dnia 1 stycznia 2017 r. ustawa nosi tytuł: o komercjalizacji i niektórych uprawnieniach pracowników.

⁸ Informacja do projektu Uchwały w sprawie wyrażenia zgody na nieodpłatne nabycie od Ministra Skarbu Państwa na rzecz Gminy Tarnobrzeg wszystkich posiadanych akcji jednoosobowej spółki Skarbu Państwa – Kopalni Siarki Machów S.A. (Opracowanie Prezydenta Miasta Tarnobrzega–kwiecień 2012 r.)

14 lipca 2000 r. o restrukturyzacji górnictwa siarki (Dz. U. Nr 74, poz. 856 z późn. zm.).

Jednym z zadań ujętych w Programie likwidacji było wykonanie systemu melioracyjno-drenażowego na terenach oddziaływania wyrobiska Piaseczno.

W kwestii źródeł finansowania tego zadania przez Gminę, były Prezydent Miasta Tarnobrzega pan Norbert Mastalerz zeznał:

Przed ostatecznym projektem uchwały na sesję Rady Miasta Tarnobrzega, która jako organ stanowiący wyraziła zgodę na podpisanie przez Prezydenta Miasta umowy o nieodpłatne nabycie praw z akcji, odbyłem konsultacje z Ministerstwem Skarbu, Ministerstwem Gospodarki i NFOŚiGW. Również odbyłem rozmowy z członkiem Zarządu woj. świętokrzyskiego w kwestiach wspomnianego odwodnienia terenów wyrobiska piaseczyńskiego. W wyniku tych konsultacji uzyskałem zapewnienia, co do utrzymania bezpiecznego poziomu wód gruntowych, najpierw przez coroczną dotację z NFOŚiGW mającą zapewnić tzw. efekt ekologiczny, a następnie dopisanie Kopalni do tzw. specustawy, która powstała dla kopalni Wieliczka, Bochnia i Bolko, która zakładała zabezpieczenie środków na utrzymanie poziomu wód (pompowanie). Co do kosztów i realności wykonania docelowego sposobu odwodnienia tego wyrobiska istniały wątpliwości, co do możliwości realizacji i późniejszej eksploatacji docelowych systemów odwodnienia i to na poziomie rządowym, jak i samorządowym - nie tylko ze względów kosztowych, a również społecznych wejścia w prywatne sady i działki rolne. Znana jest mi kwota szacunkowa wykonania systemu melioracyjno- drenażowego - około 50-60 mln zł - ale podobnej wielkości rząd kwot był szacowany na potrzeby rekultywacji klarownika Nr 2, a później kwota ta okazała się zdecydowanie niższa – około 12-13 mln zł. Nie dysponuję notatkami ze spotkań i konsultacji w sprawie realizacji systemu melioracyjno-drenażowego i nie wiem czy notatki takie były sporządzane.

(dowód: akta kontroli str. 15-18, 35-38)

W kontroli ustalono, że Urząd nie posiada dokumentów potwierdzających deklaracje wskazane w powyższym zeznaniu, co do faktu zapewnienia finansowania dla realizacji zadania polegającego na budowie systemu melioracyjno – drenażowego wyrobiska Piaseczno.

Prezydent Miasta Tarnobrzega pan Grzegorz Kielb stwierdził, że *Gmina nie posiada własnych środków finansowych, które mogłaby przeznaczyć na utrzymanie procesu odpompowywania wód nadmiarowych z wyrobiska pokopalnianego Piaseczno.*

(dowód: akta kontroli str. 49-51)

2. Realizacja nadzoru właścicielskiego nad Kopalnią.

Opis stanu
faktycznego

Nadzór właścicielski Gminy nad Kopalnią, realizowany jest przez Prezydenta Miasta Tarnobrzega, wykonującego uprawnienia Walnego Zgromadzenia Wspólników, oraz powoływaną przez niego Radę Nadzorczą Spółki, w zakresie wynikającym z przepisów Kodeksu spółek handlowych oraz Statutu Spółki.

W dniu 1 października 2013 r. uchwałą Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Spółki, Kopalnia postawiona została w stan likwidacji i ustanowiono Likwidatora Spółki.

Rada Nadzorcza podejmowała uchwały dotyczące w szczególności: wyrażenia opinii na zbycie nieruchomości Kopalni, oceny sprawozdań finansowych Kopalni oraz sprawozdań z działalności Likwidatora Spółki, w sprawie zaopiniowania „Planu likwidacji zakładów górniczych Kopalni” na kolejne lata. Żadna z uchwał nie dotyczyła problematyki wyrobiska Piaseczno.

Prezydent otrzymywał korespondencję prowadzoną pomiędzy NFOŚiGW a Kopalnią w sprawie postępów prac rekultywacyjnych na obszarze wyrobiska Piaseczno.

(dowód: akta kontroli str. 77-281)

Zgodnie z postanowieniami § 2 pkt 1. umowy komunalizacyjnej w dniu 28 lutego 2013 r. Rada Miasta Tarnobrzeg przyjęła „Plan działalności Spółki”. Zawiera on wykaz zadań przewidzianych do realizacji przez Kopalnię i Gminę na rzecz kultury fizycznej i turystyki oraz działań w zakresie rozwoju terenów rekreacyjnych nad Jeziorem Tarnobrzeskim. Natomiast w odniesieniu do terenów wyrobiska Piaseczno nie przedstawiono żadnych propozycji zadań własnych i zapisano jedynie: *równoległe Spółka realizuje wieloletni Program likwidacji zakładów górniczych Kopalni Siarki Machów S.A., który zakłada prace likwidacyjne i rekultywacyjne. Realizacja zadań wynikających z Programu finansowana jest z dotacji Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.*

(dowód: akta kontroli str. 53-76)

Pan Norbert Mastalerz, były Prezydent Miasta Tarnobrzega, zeznał:

dziś trudno mi się odnieść precyzyjnie, dlaczego w Planie wykorzystania majątku Kopalni po komunalizacji nie znalazły się zapisy o realizacji w przyszłości funkcji sportowo-turystyczno-rekreacyjnych. Być może miało to związek z faktem, iż przedłużały się prace rekultywacyjne, a Plan stanowił odzwierciedlenie aktualnego wykorzystania potencjału, jaki Gmina uzyskała w wyniku nieodpłatnego przejęcia akcji KSM S.A.

(dowód: akta kontroli str. 15-18)

W opinii Najwyższej Izby Kontroli, nieujęcie w Planie wykorzystania majątku Kopalni po komunalizacji, propozycji zagospodarowania terenów wyrobiska Piaseczno wskazuje na brak rzetelności w realizacji obowiązku wynikającego z umowy komunalizacyjnej.

Pan Grzegorz Kielb, Prezydent Miasta Tarnobrzega, wyjaśnił, iż *Gmina Tarnobrzeg jest zainteresowana kontynuowaniem i ostatecznym wykonaniem rekultywacji przez Kopalnię terenów pogórnich – należących do Kopalni. Gmina Tarnobrzeg posiada wiedzę na temat niezbędnych prac w tym zakresie, ich kosztach, źródłach finansowania i horyzontach czasowych. (...) Co do majątku Kopalni znajdującego się na terenie Gminy Tarnobrzeg, Gmina po zakończonym procesie likwidacji Spółki zamierza przejąć na własność ww. tereny i wykorzystać je do celów rekreacyjno-turystycznych. Koncepcja zagospodarowania pozostałego terenu majątku Spółki – w szczególności dla obszaru pogórnego Piaseczna – musi zostać opracowana w porozumieniu z władzami samorządów Koprzywnicy i Łoniowa tj. Gmin, na terenie, których znajduje się zbiornik pogórnicy Piaseczno. (...) W związku z faktem, iż zbiornik pokopalniany Piaseczno znajduje się na terenie Gmin Koprzywnica i Łoniów zasadnym byłoby przekazanie przedmiotowego zbiornika po zakończonym procesie rekultywacji ww. Gminom w ich granicach administracyjnych. W zakresie Jeziora Tarnobrzeskiego, które na dzień dzisiejszy jest własnością Gminy Tarnobrzeg, podnieść należy, iż Gmina Tarnobrzeg realizuje swoje zadania własne w zakresie turystyki i rekreacji.*

(dowód: akta kontroli str. 50-51)

Ustalenia kontroli wskazują, że mimo deklarowanej przez Prezydenta w złożonym wyjaśnieniu, woli kontynuowania i ostatecznego wykonania rekultywacji oraz wiedzy o kosztach i źródłach jej finansowania, Prezydent nie podjął skutecznych działań

w celu rozwiązania problemów, które wystąpiły w realizacji Programu w zakresie wyrobiska Piaseczno.

W latach 2010-2016 Gmina nie ponosiła kosztów realizacji zadań Kopalni, w szczególności w odniesieniu do prac rekultywacyjnych wyrobiska Piaseczno.

(dowód: akta kontroli str. 282-283)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono niżej wymienione nieprawidłowości:

- 1) Nieskuteczny nadzór Gminy Tarnobrzeg nad działalnością Kopalni w zakresie likwidacji i rekultywacji wyrobiska Piaseczno.
- 2) Nieujęcie w Planie wykorzystania majątku Kopalni po komunalizacji propozycji zagospodarowania terenów wyrobiska Piaseczno po jego rekultywacji, co jest działaniem nierzetelnym w zakresie realizacji obowiązku wynikającego z umowy komunalizacyjnej.

(dowód: akta kontroli str. 15-18, 53-348)

3. Współpraca Gminy Tarnobrzeg z innymi podmiotami (w szczególności z gminami Łoniów i Koprzywnica) w związku z rekultywacją terenów wokół wyrobiska Piaseczno oraz efekty tej współpracy.

Opis stanu
faktycznego

W trakcie kontroli nie przedstawiono żadnych dokumentów potwierdzających współpracę Gminy Tarnobrzeg z innymi podmiotami (w szczególności z gminami Łoniów i Koprzywnica) zainteresowanymi realizacją Programu likwidacji, w zakresie rekultywacji terenów wyrobiska Piaseczno oraz rozwiązywaniem problemów z tym związanych.

Pan Grzegorz Kielb, Prezydent Miasta Tarnobrzega wyjaśnił:

Od przełomu 2014/2015 Prezydent Miasta Tarnobrzega, jako organ właścicielski podejmował szeroko zakrojone czynności związane z zabezpieczeniem środków finansowych na dokończenie rekultywacji wyrobiska pogórniczego „Piaseczno” oraz zabezpieczenia środków finansowych na odpompowywanie wody nadmiarowej z wyrobiska „Piaseczno”. W ramach tych działań przeprowadzono szereg roboczych spotkań m.in. z posłami na Sejm RP z województw: podkarpackiego i świętokrzyskiego, z władzami gmin Łoniów, Koprzywnica, Samborzec, z przedstawicielami NFOŚiGW w Warszawie, Ministerstwa Gospodarki oraz obecnie Ministerstwa Energii. Skutkiem tych działań jest aktualnie obowiązująca umowa dotacyjna, gwarantująca środki finansowe na dokończenie procesu rekultywacji wyrobiska pogórniczego „Piaseczno” oraz odpompowywanie wody nadmiarowej z wyrobiska pogórniczego „Piaseczno”. Aktualnie projekt ustawy zabezpieczającej środki finansowe na ww. cel jest w Sejmie RP po pierwszym czytaniu. Prowadzone są rozmowy z władzami gmin, na terenie, których znajduje się wyrobisko pogórniczne „Piaseczno” celem wypracowania docelowego rozwiązania w zakresie odpompowywania wody nadmiarowej. Ostateczne rozstrzygnięcie losów wyrobiska pogórniczego „Piaseczno”, w szczególności w zakresie finansowania odpompowywania wód nadmiarowych z wyrobiska, będzie wymagało decyzji w przedmiotowym zakresie ze strony rządowej. Brak zabezpieczenia środków finansowych (...) spowoduje wstrzymanie procesu odpompowywania wód nadmiarowych z wyrobiska „Piaseczno”, czego skutkiem będzie podniesienie się poziomu wody w wyrobisku o 8 metrów, do poziomu rzędnej 146 n.p.m. oraz wód gruntowych, tj. do poziomu naturalnych wód gruntowych i w efekcie podtopienie znacznych obszarów gmin Łoniów i Koprzywnica.

(dowód: akta kontroli str. 282-283)

Ustawą z dnia 14 września 2016 r. o zmianie ustawy o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego oraz niektórych innych ustaw⁹ Kopalnię dodano do podmiotów objętych ustawą z dnia 30 sierpnia 2013 r. o dotacji przeznaczonej dla niektórych podmiotów¹⁰ - na dofinansowanie działań wykonywanych po zakończeniu prac likwidacyjnych w wyrobisku górnictwem Piaseczno.

W opinii Najwyższej Izby Kontroli, brak dokumentów potwierdzających współpracę Gminy Tarnobrzeg z innymi podmiotami, w tym w szczególności z gminami Łoniów i Koprzywnica w zakresie likwidacji i rekultywacji wyrobiska Piaseczno i terenów przyległych wskazuje, że jeżeli nawet, jak podano w wyjaśnieniach, podejmowano próby takich działań, to z faktu, iż nie przyniosły one rozwiązania problemu wynika, że nie były skuteczne.

IV. Uwagi i wnioski

Uwagi

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że Gmina Tarnobrzeg przejmując w lipcu 2012 r. od Skarbu Państwa prawa właścicielskie Spółki, przejęła również problemy związane z likwidacją wyrobiska Piaseczno, znajdującego się na terenie innych gmin w innym województwie. Rozwiązanie to nie było przez Gminę Tarnobrzeg konsultowane z samorządami gmin Łoniów i Koprzywnica, których tereny objęte są oddziaływaniem wyrobiska Piaseczno. Gmina Tarnobrzeg nie miała – i nadal nie ma – koncepcji wykorzystania terenów pokopalnianych wyrobiska Piaseczno.

Jak wynika z uzyskanej przez NIK na potrzeby niniejszej kontroli opinii ekspertów z Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie:

- trwałe usunięcie skutków działalności wyrobiska Piaseczno jest realne, ale będzie wymagało realizacji jeszcze przez wiele lat oraz poniesienia znacznych nakładów;
- realizowany kierunek rekultywacji (wodno-rekreacyjny) nie jest kierunkiem optymalnym, nie uwzględnia ujawnionych w trakcie prac uwarunkowań geogenicznych, a występujące problemy (katastrofa osuwiskowa, niekorzystne właściwości wody, chwiejne warunki równowagi zbocza) powinny być impulsem do zmiany projektu rekultywacji lub jego urealnienia - dostosowania do istniejących uwarunkowań naturalnych;
- zakres i kierunek rekultywacji powinien zostać ustalony przez zespół ekspertów;
- dla wydania opinii końcowych powinna odbyć się dyskusja nad opracowaniem optymalnego „Końcowego programu rekultywacji terenów pogórnictwa” z udziałem wszystkich zainteresowanych i zobowiązanych podmiotów.

W świetle powyższego, zdaniem Najwyższej Izby Kontroli niezbędnym jest podjęcie przez Gminę współpracy, w szczególności z Ministrem Energii, gminami Łoniów i Koprzywnica, Marszałkiem Województwa Świętokrzyskiego, Regionalnym Zarządem Gospodarki Wodnej, Świętokrzyskim Zarządem Melioracji i Urządzeń Wodnych, Starostą Sandomierskim, Nadleśnictwem Staszów, Okręgowym Urzędem Górniczym w Kielcach, w celu wypracowania realnej koncepcji dla skutecznego zakończenia rekultywacji wyrobiska Piaseczno.

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹¹, wnosi o podjęcie przez Gminę Tarnobrzeg – jako

⁹ Dz.U. z 2016 r. poz. 1592.

¹⁰ Dz.U. z 2016 r. poz. 1389 ze zm.

¹¹ Dz.U. z 2017 r. poz. 524.

właściciela Kopalni Machów S.A. w likwidacji – działań w celu wypracowania realnej koncepcji skutecznego zakończenia rekultywacji wyrobiska Piaseczno.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach, jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie.

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 30 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wniosku.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Trzebowniko, dnia maja 2017 r.

Kontroler
Wojciech Ostrowski
Główny specjalista k.p.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie

Dyrektor
Wiesław Motyka

.....
podpis

.....
podpis